

# TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe despre formarea și conducerea tovărășiilor economice.

Foaia oficioasă a „Reuniunii proprietarilor de vite din Orăștie“, care face asigurarea vitelor.

— Sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și îndrumări pentru valorizarea produselor economice —

Adaus economic la „LIBERTATEA“.

Apare tot a doua săptămână, Joia.

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

## Centrală de tovărășii.

Deși mișcarea pentru tovărășii e mult agitată și la noi, — nu ne putem mîngăia cu roade mulțumitoare. Satele noastre și azi sunt lipsite de tovărășii, aproape ca înaintea cu zece ani, cînd abia să grăia la noi despre tovărășii.

Pricinile acestei greoaie înaintări în drumul tovărășiilor, sunt de multe feluri și izvoresc dela multe soiuri de oameni.

Prostia și patimile, ce să spună cu multă sfruntare de adevăr că ar stăpîni satele noastre față de satele altor neamuri, — e numai poveste și vorbă goală, cel mult potrivită să ascundă adevăratele cauze, pentru care nu pot pătrunde tovărășiile la poporul nostru. Pentru cunoașterea acestor cauze amintim în treacăt cîteva împrejurări mult grăitoare:

Nizuința obștească de a ne așeza și munca și organizarea economică, pe temelii naționale, — împedecă ajutorarea și plățirea cu bani și favoruri a celor, care ar osteni pentru alcătuirea de tovărășii.

Imprejurările în care trăim ne silesc, — de vrem, de nu vrem, — ca toate tovărășiile să le așternem pe iubirea de-aproapelui, pe temeuri altruiste, și astfel dela început e cu neputință să asigurăm prin tovărășii cîștigul care îl asigură de pildă băncile agenților lor de pe la sate.

Mai presus de toate însă zăbovește înființarea tovărășiilor satești lipsa de cunoștințe și prea puțină orientare, ce o au fruntașii și conducătorii firești ai satelor noastre, — în treburi de economie (și nu agricultură!) peste tot, și în treburi de-ale tovărășiilor mai ales.

Cînd reușim să străbatem cu talmăcirea felului și a

foloaselor cooperative în satele noastre, — o spunem cu multă mîngăiere sufletească, — avem sprijinul deplin altruist pentru alcătuirea și susținerea de tovărășii satești.

Ca dovadă strălucită amintim sprijinul vrednic de admirat, cu care fruntașii și conducătorii satelor noastre, înțelezînd foloasele obștești, — ajută tovărășia, reuniunea dela Orăștie pentru asigurarea vitelor.

Până să ajungem însă la această înțelegere pentru toate felurile de tovărășii — e o cale lungă și foarte obositoare!

Greutățile ce ni-le pune în cale sărăcia și lipsa de mijloace materiale pentru agitația în folosul tovărășiilor, — s'au înmulțit în vremea din urmă cu o nouă și mare greutate, pe care am putea-o numi goana după neatîrnare.

Fiecare nou muncitor în cărările cooperative o începe dela începutul începutului. Nu vrea să țină seamă de ce s'a făcut până la el, de ce s'ar putea face prin alăturarea lui la munca începută deja. El o ia de capul lui singur, pentru-ca după el să vină ceilalți și el să fie stegarul tovărășiilor.

Ciudate porniri!

După-ce am început noi aici la Orăștie să rînduim și să continuăm o muncă modestă, pornită cu mulți ani înainte pentru împrietinirea poporului nostru cu tovărășiile, — ne-am pomenit cu »rezerve« și cu noi porniri — din mai multe părți.

Cum n'am avut și n'avem nici azi dorul să fim în frunte, — de îndată-ce am luat știre de aceste porniri, — am rugat în scris atît reprezentanța oficială a băncilor noastre, cît și «Asociațiunea» să ia lucrul în mână și să desăvîrșească mișcarea pentru tovărășii, la care noi intrăm cu drag, de-o fi trebuință, — ca simpli soldați de rînd.

Propunerea noastră n'a fost primită, și am rămas și

pe mai departe să muncim răsleți și cu puține nădejdi de grabnică izbîndă.

Pe urmă apoi s'a pornit o muncă deslănțuită, neîtovărășită, — tocmai pentru întruparea măreței idei de întovărășire.

La Brașov a hotărît »Solidaritatea« să sprijinească tovărășiile prin bănci, îngreunînd prin asta munca venită din altă parte.

La Blaj s'a alcătuit »Plugarul« cu d. Dr. Iuliu Maniu în frunte, — asemenea cu scopul să înleznească și să intruzeze tovărășii satești.

La Cluj, conducătorii băncii »Economul«, în felul lor laudabil alcătuiesc singuri tovărășii și promet o mișcare întinsă pentru împrietinirea satelor noastre cu tovărășii.

La Sibiu să adună sprijinitori pentru o »Centrală a tovărășiilor Raiffeisen« ce e să alcătuiască »Reuniunea română de agricultură«.

În alte cîte-va centre, — alte asemenea mișcări, — în măsură mai mică.

Noi abia avem 4 ori 5 oameni care, pătruși de înșămînată tovărășiilor, au pătruns și rostul și rolul lor în viața economică și iată-ne ajunși să avem 5—6 porniri neatîrnătoare, singuratic, fără nici o legătură între ele, — tocmai atunci cînd scopul tuturor e întovărășirea!

Mai nou la aceste deslănțuite porniri să mai alătură și păreri alor doi tineri și vrednici muncitori începători în ogoarele cooperative, — care ne spun că peste tot ar fi nepotrivit să alcătuim acum vre-o Centrală de tovărășii.

Tinerii noștri, pretini și soți de muncă, ne spun că înainte de toate să alcătuim tovărășii pe sate și numai după-ce vom avea cîte-va zeci, ori sute de astfel de tovărășii, — să ne gîndim la o Centrală ori poate la Centrale regionale, la Federații cooperative.

Precum vedeți mișcarea pentru tovărășii, deși să găsește numai în raza pregătirilor, — avem deja mai multe mișcări felurite și mai multe păreri și mai felurite.

Că așa nu e bine, și pornirile singuratic nu sunt priincioase întrupării ideii cooperative (de tovărășii) — credem că ori-cine simte și vede, fără multă dovedire.

Noi dela început am imbiat munca noastră celora, despre care cu dreptul credeam că duc mai curînd decît noi, — la izbîndă, întruparea ideilor cooperative.

Cînd n'am găsit ascultare am început noi și am pornit munca pentru alcătuirea unei Centrale pentru tovărășii, zisă »Tovărășia Centrală« la Orăștie.

Toate silințele noastre abia au adunat peste 3000 coroane, plățite în bani și vre-o 30 mii coroane iscălite pe hîrtie.

Cu astfel de mijloace nu ni-a fost cu putință să pornim atunci lucrarea, și d'aceea, cum am mai spus-o de atîtea-ori, am schimbat planul și ordinea de intrupare a lucrărilor noastre cooperative.

Am intrupat înainte de toate Reuniunea pentru asigurarea vitelor, care înainte forma numai una dintre lucrările »Tovărășiei Centrale«.

Această Reuniune a reușit peste toate așteptările, înșiruind în un an de zile sub steagul cooperativ peste 4000 membri cu vite asigurate de peste 3 milioane coroane, — cărora le-a plătit până acum din filerii adunați peste 15 mii cor. despăgubiri!

În vremea aceasta s'a adus la Brașov hotărîrea »Solidarității«, s'a pornit mișcarea pentru »Plugarul« din Blaj și s'a întărit lucrarea băncii »Economul« — așa cum am pomenit deja.

Noi, pentru o vreme, ne-am pus toate puterile în slujba Reuniunii pentru asigurarea vitelor, și am așteptat...

Nici până azi însă nu ne-a fost dat să vedem traduse în fapte vrednicile porniri de care vorbim.

Dornici de o întrupare cât mai grabnică a mișcării noastre cooperative, — am luat hotărârea, după cum am spus-o în Nrul de după Anul nou al «Tovărășiei», să *continuăm* munca pentru înființarea «Tovărășiei Centrale» — la Orăștie.

Din întâia pornire pentru «Tovărășia Centrală» am încasat pentru quote și spese de fondare, după cum am spus și aici și altădată, suma de peste 3 mii coroane. Din această sumă însă, mulți care n'au mai avut răbdarea să aștepte, ne-au cerut plățile făcute și noi trimițând tuturor care ne-au cerut sumele ce le-au plătit, — abia mai administrăm azi suma de ceva peste 1500 cor.

Azi însă când de nou ne găsim în mijlocul muncii pentru întruparea «Tovărășiei Centrale», nici micimea sumei de bani, nici alte împrejurări, — nu ne mai pot opri în drum. Azi avem întrupată una din alcătuirile planuite dela început și azi alătura de noi avem și puteri de muncă și dovada obștească și foarte prețioasă, că în bune cărări umblăm.

De data asta nizuința noastră trebuie să fie încununată de izbândă și mare ne este nădejdea că — în scurtă vreme o să avem desfășurat steagul «Tovărășiei Centrale» cu care vom înlesni și vom porni alcătuirea de tovărășii în satele noastre,

Prin fapte vom dovedi că e lipsă de Centrală și că prin această centrală să vor ajunge roade minunate pentru întruparea mișcării cooperative la noi românii din Ardeal și Țara unguerească.

Înainte de-a reîncepe lucrul ne împlinim o sfântă și frățească îndatorire când adresăm pe această cale tuturor muncitorilor cu adevărat pentru tovărășiile românești — următoarea rugămintă: și chemarea:

La modesta noastră muncă izvorită din cea mai curată dragoste de neam, chemăm și primim cu drag și în frunte și în șiru de soldați, pe toți înțelegătorii și muncitorii cooperativei românești.

După ce munca noastră nu vrea stîngenirea altor porniri — noi și acum și mai tîrziu aducem ori ce jertfe, nouă cu puțință, pentru întovără-

șirea și rînduirea în un mă-nunchiu a întregii lucrări pentru cooperăția română.

Ca să dovedim și prin faptă gîndul nostru bun și altruist, — înainte de alcătuirea *Tovărășiei Centrale* vom încerca și vom contribui să se țină o consfătuire a tuturor conducătorilor și plănuitorilor de de o organizare a mișcării noastre cooperative.

Dela această consfătuire facem atîrnător felul muncii noastre în cadrele «Tovărășiei Centrale» — căci noi așa credem, că pentru întovărășire, mai cu izbîndă numai întovărășiți putem munci.

Vasile C. Osvadă

## Dela Reun. propr. de vite.

### Sedința plenară.

Diracțiunea Reuniunii noastre ține Miercuri, în 16/29 Martie, o ședință plenară, în care să vor dezbate toate afacerile mai de seamă din timpul din urmă. Diracțiunii noastre li se va prezenta un raport despre anul trecut, 1910 și despre cele trei luni a anului curent. Raportul acesta să va publica în «Tovărășia» și și în broșură separată.

### Restanțele.

În cursul săptămînei trecute s'a trimis la adresa domnilor conducători de comitet o «Listă de încasare», pe care să arată restanțele de pe anul trecut. În scrisoarea alăturată la această listă, termenul din urmă pentru încasarea acestora s'a prelungit până la 1 Aprilie, avînd în vedere, că trimiterea de aici a listelor s'a întîrziat cu cite-va zile.

### Pagubele.

În grupul I-e s'au întîmplat pagube la următorii membri:

Sărb Ioan, cătana, din Buitur.

Constantin Brestovician, din Ictar, și

Ioan Birta, din Sălașul-de-jos.

Diracțiunea noastră rînduie pentru aceste 3 cazuri de pagubă *trei încasări*, cari sunt de-a să administra în termenul stabilit în condițiunile de asigurare, fiindcă altcum membri își pierd îndreptățirea la despăgubiri.

În grupul II-A s'au întîmplat pagube la membrii:

George Rus, din Limba

Gavrilă Netsa, din Beldiu, și

Moise Birtolom, din Lăscud (2 cazuri).

Diracțiunea noastră rînduie pentru aceste 4 cazuri de pagubă, *trei încasări*, cari sunt a să trimit la adresa Reuniunii noastre, în termenul arătat în statute, cei ce întîrzie cu trimiterea ajutorului își pierd dreptul la despăgubire.

Alte pagube ce s'au întîmplat la membri nu s'au publicat la acest loc, nefiind rezolvite, din cauză de felurite lipsuri.

## Lăptăria cooperativă din Săliște.

Săliștea (de lingă Sibiu) cea mai fruntașă între comunele noastre românești, — și pe cărările economice și cooperative și-a asigurat locul întii.

În Săliște avem cea mai mare și mai puternică tovărășie de credit din țară: «Cassa de păstrare» (ca reuniune).

În Săliște avem întâia școală practică de economie și întâia grădină de altoi.

În Săliște avem întiul cuptor Cazenille, pentru uscatul prunelor.

Și pe lingă alte reuniuni și întocmirii sociale și culturale, tot în Săliște avem prima și, durer, singura lăptărie cooperativă românească.

Celelalte tovărășii românești de lăptărie, care au fost înființate ori pe cale de-a să înființa — și-au dat sufletul plăpînd în păcătoasa noastră nepăsare, — rămasă din moștrămoși.

Și cum or înflori astfel de tovărășii în jurul Lugojului, în jurul Aradului, Oradea-mare, Cluj, Dej, Brașov, Murăș-Oșorheiu.

Dar vedeți: ai nostri fac bănci și cite două în un oraș, că-s mai pe ușor: pui numele și vine banul puzderie și în camătă și în cântălăria advocațială... Cine-și bate la noi capul cu de-al'de lăptărit! Ai nostri fac «politică», drace-mi-te, și să ceartă ca la ușa cortului.

În vremea asta la Săliște să fac pregătirile pentru ținerea adunării primei și singurei tovărășii de lăptărie românească.

La 30 Martie să va ține adunarea anuală a Tovărășiei alcătuită cu 4 ani în urmă.

După 4 ani, la lăptăria din Săliște, sunt înscriși 421 membri cu 421 părți fundamentale în preț nominal de 16.840 coroane (cite 40 coroane o parte.)

Din Bilanțul (încheierea socoșilor de peste an) ce să va prezenta adunării generale a membrilor, știm următoarele lucruri vrednice de luat în seamă: Tovărășia în cursul anului trecut a plătit pentru laptele adus de membri săi, suma de 13 mii 180 coroane.

Din acest lapte Tovărășia a scos: pe untul estras 13 mii 702 coroane și pe celelalte

produse (zăr, caș, lapte smîntînit) alte 3 mii 557 coroane!

Azi «Insoțirea pentru valorizarea laptelui în Săliște», — așa să numește tovărășia după statute, — lucră cu active de 20 mii 439 coroane, între care 11 mii 688 coroane sunt bani gata puși cu cametă la sora mai mare, la tovărășia de credit: «Cassa de păstrare».

În fruntea lăptăriei, pe lingă măiestrul dela lucru, stă dl Constantin Herția, directorul băncii «Cassa de păstrare», — ajutat cu belșug și de ceilalți membri ai diracțiunii și dl primpretor (subprefect) Dragits, — poate pentru-că e în Săliște și dinsul și singurul protopretor român după naștere și după fapte, — în țara întreagă!

Indemnăm pe cei ce ar dori să înființeze vre-o lăptărie cooperativă (cum s'ar zice bine și românește), să folosească prilejiul dat și să meargă la 30 Martie la adunarea din Săliște — unde pot vedea lucrurile și pot lua toate informațiile trebuincioase.

Căci bun lucru au lucrat și minunată pildă de urmat ne dau frații nostri sălișteni, — cărorora le dorim mult spor!

## Tovărășii pentru asigurarea vitelor.

Din multe părți ni-să cer informații și statute pentru alcătuirea de tovărășii sătești pentru asigurarea vitelor.

Dintre cei cărorora li-am răspuns, ni-au scris cîțiva din nou că informațiile noastre n'ar fi «istina», după-ce în satul cutare ori cutare, cu ajutorul Reuniunii din Budapesta, s'ar fi înființat tovărășie pentru asigurarea vitelor, — și fără de cauție.

Ca să lămurim încă odată lucrul acesta, spunem următoarele și rugăm cetitorii nostri să și-le însemne bine:

Tovărășii ori Reuniuni, ori societăți pentru asigurarea vitelor, fie pe temei de ajutor reciproc (împrumutat), fie pe temei de procentuație, nu pot lucra, nu să privesc ca alcătuite, decît după ce au depus cauție de cel puțin 200.000 (două sute de mii) cor. la acel tribunal reg. ung. de care să ține comuna



ori orașul în care e să fie tovarășia.

Că asta așa este, o spune apriat și lămurit legea comercială ung. din anul 1875, în paragraful 453, care e următorul:

Toate întreprinderile de asigurare au să dovedească la tribunalul competent pentru înregistrarea firmei, că au o cauțiune vărsată de cel puțin 100.000 floreni. Înainte de a dovedi solvirea acestei cauțiuni, nu să poate înregistra firma și întreprinderea nu-și poate începe funcțiunea.

Că această rânduială a legii comerciale să înțelege obligătoare și față de Tovărășiile pentru asigurarea vitelor, fie ele numite și „Tovărășii de ajutorare“ ne-o dovedește hotărîrea ministrului de agricultură sub numărul: 88673/VIII 2 dela 9 Novemvire 1907.

Această hotărîre a fost adusă în urma cererii noastre de-a ne aproba primele statute ale Reuniunii noastre pentru asigurarea vitelor. Prin această hotărîre s'a tăgăduit aprobarea statutelor și am fost îndrumați să dăm cauția de 200 mii coroane, cu toate că am spus în statute și în rugare că Reuniunea e o „tovărășie de ajutor imprumutat cu eschiderea ori-cărui scop comercial ori de câștig“ (§. 1.)

Am fost dar siliți să facem alte statute, să punem cauția cerută de 200 mii coroane și numai după aceea ne-au înregistrat firma la tribunalul din Deva și numai așa am putut începe lucrarea Reuniunii noastre dela Orăștie! — așa cum o vedeți azi.

Toate tovarășiile și toate asigurările de vite ce sunt fără cauția de cerută de lege — în fața legii n'au putere dedrept și nu sunt recunoscute.

Că să găsec astfel de tovarășii, — știm și noi, dar știm și aceea că sunt mii și mii de lucruri care nu sunt în conglăsuire cu legea și totuși sunt — până într'o zi, cînd ajung la cunoștința tribunalului și organelor competente.

La început, în anii 1905, 1906, 1907 și noi am făcut și am înlesnit alcătuirea de tovarășii ocazionale pentru asigurarea vitelor.

Aceste ne-au fost întiele începuturi și întiele probe de reușită.

De îndată însă ce-am văzut că nici în forma aceasta de ajutorare nu sunt recunoscute de lege, — am încetat să mai ajutăm astfel de tovarășii și am făcut tot ca să avem Reuniunea, ce o avem azi, cu statute înregistrate și cu cauție în bună rânduială.

Știm că unele din tovarășiile ocazionale, făcute cu sprijinul nostru ori după pilda dată de noi, n'au intrat în Reuniune și își continuă lucrările așa de capul lor.

Noi am făcut luători de seamă pe toți. Cei ce n'au vrut să ne asculte, poarte urmările, ce le pot veni peste cap în orice zi. Că până azi au scăpat, nu înseamnă că vor scăpa și mâne.

Ne pare destul de rău că să găsec și oameni care decît să asculte un sfat — decît cu litera legii — continuă să lucre în afară de lege și prin asta dau plilej să-i poată ajunge pedepse și pagube și încurcături cu mult mai mari — decît ajutorul ce-l pot da membrilor neștiutori de lege.

Ba răul să nu să sfirșească, s'au mai alcătuit și în timpul mai nou astfel de tovarășii fără cauție, una la Porcești și alte pare-misă în țara Oltului.

Știm și noi că Sașii au tovarășii fără cauție pentru asigurarea vitelor. Și acestea sunt în afară de lege și pe dată ce prietenia sașilor ar fi stricată cu guvernul și s'ar face vre-o arătare, — dacă în ministeriu este consecvență și dacă hotărîrea adusă față de noi a avut temei în lege, — de bună seamă că și tovarășiile săsești ar fi oprite și conducătorii pedepsiți.

Tovărășiile ce stau în legătură cu Reuniunea ungurească pentru asigurarea vitelor din Budapesta, — sunt cu totul altceva.

Aceste tovarășii sunt tovarășii pentru creșterea vitelor și asigurările să fac în numele Centralei din Budapesta. Prin urmare aceste tovarășii nu sunt decît simple agenturi ale Centralei din Budapesta.

Din toate cele spuse aici urmează firesc, că sfatul nostru este, să nu să alcătuiască tovarășii neatrănătoare pentru asigurarea vitelor, decît numai

dacă au la îndemină cauția de 200 mii coroane.

Cine dorește să-și asigure vitele, aleagă între Reuniunea noastră românească dela Orăștie și între Reuniunea ungurească dela Budapesta, — cum îl trage inima lui.

În afară de aceste două Reuniuni la care să mai adaugă „Minerva“ din Budapesta pentru asigurarea vitelor de prăsilă și a cailor de lux — alte societăți ori tovarășii pentru asigurarea vitelor cu îndreptățire legală, — nu mai sunt în țara întreagă.

Am spus acestea, ca să răspundem întrebărilor ce ni-s'au pus și pentru liniștea conștiinții noastre, că ne-am făcut datoria întru prevenirea pagubelor și pedepselor ce pot urma în fie-care zi, dacă să alcătuesc tovarășii în afară de lege și de explicația aceleia din partea celor dela putere.

## ȘTIRI.

**Magazin de bucate.** Aflăm cu bucurie, că institutul „Geogeană“, din Geoagiu, a hotărît în adunarea sa generală, din 15 Martie, înființarea unui magazin de bucate. Conducerea acestui institut a răspuns unei lipse adînc simțite, cînd a propus adunării generale, să ia între lucrările sale și negustoria cu bucate, care azi să află în mîna mulțimei de jidovi ce pricep de minune să juoiaie poporul bun și muncitorii din aceste părți. Dacă unde va în țara aceasta plaga acestor lipitori ale satelor apăsă greu asupra poporului, atunci de sigur părțile acestea au de suferit foarte mult pe urma lor.

Dorim deci din toată inima ca atît poporul din aceste părți, cît și institutul să-și vadă cît mai curînd împlinite așteptările!

**Tovărășii noi s'au înființat în vremea din urmă în comunele:**

Luța și Drițif, în comitatul Făgărașului. Amîndouă aceste tovarășii, alcătuite la sfatul preoților, sunt tovarășii de credit după sistemul Raiffeisen.

În Saschiz și Galomfalăul mare din comitatul Timavei-mare asemenea s'au alcătuit două tovarășii de credit sistem Raiffeisen.

Întîlul merit al acestor alcătuirii a „Reuniunii române de agricultură“ din comitatul Sibiiului, care a slujit cu informații și îndrumări la aceste alcătuirii. Noile tovarășii, drept recunoștință pentru sprijinul primit au declarat de pe acum că să vor înscrie la Centrala tovarășilor Raiffeisen pe care o va alcătui în viitor „Reuniunea română de agricultură din Sibiiu“.

Banca „Agricola“ din Hunedoara a mai deschis de curînd două magazine noi de bucate: unul împreună cu banca „Coroana“ din Bistrița în piața din Lechința săsească, unde lucră cu multă izbîndă filiala „Coroanei“. Celalalt magazin la deschis în piața din Baia-de-Criș, cu ajutorul unui om privat, după-ce banca „Crișana“ din Brad, care a fost înainte de toate înbiată, — n'a putut să primească conlucrarea, după ce au hotărît că deocamdată deschid ei singuri un magazin de bucate în piața Bradului.

Dumnezeu să ajute.

\*

† Dr. Petru Șpan, neuitatul și adevăratul dascăl român, răposat de curînd la Sibiiu — și în mijlocul atîtor ocupații pedagogice a găsit în totdeauna timp și pentru nizuințele și lucrările chemate să întărească munca economică.

De un lung șir de ani a fost membru al comitetului Reuniunii române de agricultură și în totdeauna a fost între cei întli, care lua parte activă la adunările și la expozițiile aranjate de harnica noastră Reuniune. Cînd s'a înființat Reuniunea română de înmormîntare din Sibiiu — Dr. Șpan a fost între întlii sprijinitori. Cînd s'a reorganizat Reuniunea meseriașilor români din Sibiiu — Dr. Șpan a fost acolo însuflețitor și luîndu-și parte de muncă.

Numai de curînd a ajutat alcătuirea unei bănci săsești în comuna Lupșa din Munții Apuseni — locul nașterii sale.

Și acum mi-e viie în ochii sufletului meu icoana senină ce mi-a rămas dela ultimele întîlniri cu fie-iertatul Dr. Șpan.

Vorbiam de un gînd ce-l nutrim de mult. Pe temei cooperativ să cumpărăm păduri de brad în care să lucre Moșii nostri ciuberele și dorințele lor măiestru alcătuite, și apoi să valorizăm tot prin tovarășii și tocurele de rășină..

Fața Drului Șpan s'a luminat ca în fața unei sfinte vedenii și a grăit cu multă tremurare în glas: — că dacă s'ar putea așa ceva Moșii nostri ar scăpa de sărăcie și fericirea lor ne-ar forci și pe noi puii de moși răslățiți prin cele orașe p'aici pe la țară... Eu voi face tot ce-mi cereți și tot ce pot face frate, că e lucru bun și suntem datori nouă și neamului să lucrăm...

Nici nu s'a început măcar încercările pentru salvarea Moșilor și „puiul de Moș“ — dascălul Șpan s'a dus dintre noi și cu unul dintre cei aleși e mai mică tabăra, celor ce cred și muncesc în interesul economic.

El s'a dus — dar pilda dată de el ne-a rămas. Va fi urmată? Dascălii și ceilalți cărturari ai noștri înțelege-vor că au îndatorire să-și rupă și ei vreme și pentru trebile economice ale neamului nostru?

Să dea Dzeu să înțeleagă!

\*

Banca „Victoria“ din Arad, după mărime a doua bancă românească, a hotărât să-și ridice capitalul social la suma de 3 milioane coroane. Totodată a preluat și banca „Lunca“ din Boroșineu, care și până acum a fost sprijinită de „Victoria“. În Boroșineu va fi deschisă o filială a „Victoriei“, care va duce mai departe lucrul început de „Lunca“.

Dr. Ioan Mișu, avocat și proprietar în Vinerea, drept dovadă de interesul ce poartă clasei noastre de mijloc, a dăruit la fondul casei și halei de vânzare a „Societății meseriașilor români din Blaj“ suma de 50 cor.

„Reuniunea femeilor române din Blaj“, care sprijinește internatul școlii de fete din Blaj, fiind ajutoare elevelor și sume de bani pentru mobile și alte mijloace de învățământ, și-a ținut adunarea generală. Din raportul casierei s-a constatat, că Reuniunea a încasat 2698 cor. 89 bani și a cheltuit 921 cor. 70 bani. Avera întreagă a Reuniunii a fost de 13,725 cor. 46 bani, din cari 1121 cor. 60 bani pentru trebuințele curente. Suma aceasta din urmă să va folosi pentru cheltuielile, ce le va avea Reuniunea la vară, când să va ține adunarea jubilară a „Asociațiunii“ la Blaj.

Tovărășile Centralei de credit din Budapesta (O. K. H. Sz.) s-au înmulțit în vremea din urmă cu 15 tovarășii noi. Astfel Insoțirea centrală regnicolară de credit din Budapesta, alcătuită cu ajutor de stat în temeiul legii anume adusă în anul 1898, — are azi după 22 ani de muncă: 2301 tovarășii de credit care lucrează în 6842 comune, — jumătate din toate comunele țării!

Societatea comercială „Consum“ din Blaj. La anul 1892 s'a alcătuit în Blaj — Intliul „consum“ românesc. Pus însă pe temeiul de societate pe acții și așezat în oraș, în furnicarul de concurență și cu lipsă de controlă — a fost fatal să îndure pierderi însemnate, ajutate de altcum în cea mai mare parte de reana credință a citorva conducători și lucrători din pravălie.

După svîrcoliri de peste 10 ani — încetul cu încetul „Consumul“ (bolta românească) din Blaj a a pucat pe căi mai bune. De vre-o cîți-va ani scărițește neconținut din pierderile avute în cei dintîi zece ani. În anul încheiat încă a scărițat din pierderi 3 mii 119 coroane, cît a fost câștigul anului. Peste tot s'a vîndut în „Consum“ mărfuri de 53 mii coroane.

Producția vinului în lumea întreagă a fost de peste 100 milioane hectolitri. Din aceste în Ungaria s'au produs 3 și jumătate milioane, în România 600 mii hectolitri de vin — mai puțin cu mult ca în alți ani cu roadă bună.

Programul de lucru al Reuniunii rom. agricole dela Sibiu, — cuprinde pe lîngă alte lucrări folositoare în folosul agriculturii, și pregătirea unei *expoziții generale* cu produse din toți ramii economiei românești, care să fie arangate la finea anului viitor, cînd Reuniunea harnică Sibiiană împlinește 25 ani dela înființarea ei. Vor fi admiși industriași și economi români din comitatul Sibiului.

În anul acesta Reuniunea va ține 6 întruniri agricole (cu prelegeri), 5 expoziții locale: de vite în Săcel, de poame în Răhău, de copii în Lancrăm, de oi în Jina, și una generală în Cornățel.

#### POȘTA REDACȚIEI

Domnului *Adrian L.* în *Gherla*. De îndată-ce va fi gata cartea — îmi voi face o plăcere să Ți-o trimit. Te rog să-mi scrii adresa ce o vei avea atunci.

Domnului *Florian Vicaș*. De scăpat nu puteți scăpa, — dar pentru locul ce vi-l ia, aveți drept de despăgubire. Scrieți-ne mai pe larg cum stă lucrul și vă vom răspunde.

Domnului *F. P.* în *Szekás*. E dator să facă munca publică dacă nu o rescumpără cu bani, la ce are drept.

Pe rugarea din vorbă e de ajuns timbru de 1 coroană, fiindcă a fost datorie cambială cu acoperire hipotecară.

Domnului *Nicolae M.* în *Iklova*. Dacă aveți dare de pășunat și aceia ajunge pentru ținerea taurilor, — faceți recurs contra hotărîrii reprezentanței — la comitat.

Domnului *George Crișan* în *Benia*. Căutăm locuri pentru băieți și vă răspundem în curînd.

#### Prețul bucatelor.

În piața Orăștiei:	
Grâu, maja m.	19—20 cor.
Cucuruz	9.50—10 "
Ovăș	13 $\frac{1}{2}$ —14 $\frac{1}{2}$ "
Orz	12—13 "
Mere după soi	15—50 "
Nuci	50—80 "
În Budapesta:	
Grâu maja m.	cor. 23—24
Cucuruz	10.50—11 "
Ovăș	15.50—16.50 "
Orz	14—14.50 "

„Tipografia Nouă“, Orăștie.

**Coșnițe.** 24 coșnițe, mărimea recerută, provăzute cu grătar și cu 30 rame, — să află de vânzare în Orăștie. Ieftine. Adresa la administrația foii. (105) 2—2

**VIN!** Am circa 40 buți de vin, numai original ardelenesc, și îl vînd, dela 60 litri în sus, cu 26 cruceri (52 fileri) litrul.

4—45 **Hans Stephani**, (63)  
Hotel „Transsylvania“ Orăștie.

## Pari și pluguri!

Pari de 4—5 metri, pluguri Universale („Sack“) ușoare, să ari cu 2 vaci — pluguri Bácska — Vidotssack mic = cu grindei de frasin — din Oradea, garantez pentru mers ușor, — să capătă la subscrisul

(25) 6—6 **Ioan Oprean.**  
în Cunța (Koncza, Alsó Feh. m.)

**„MUGURUL“**  
*Insoțire economică comercială, Elisabetopolis (Erzsébetváros) (Kiskuküllő vm.)*

**!! Altoi de viie !!**

Calitate distinsă pe lîngă prețurile cele mai moderate, soiuri de vin și de masă, viță americană cu și fără rădăcină, ochiuri de altoit, viță europeană cu rădăcină, — de vânzare la

Insoțirea economică : : comercială : : „Mugurul“ : Elisabetopolis :  
*(Erzsébetváros, Kiskuküllő m.)*

**Material disponibil în altoi peste două (2) milioane!**

Școalele de altoi n'au fost atacate de peronosporă!  
La cumpărări pe credit cele mai ușoare condițiuni  
— **plătire pe 10 ani cu 7%.**  
La cerere preț curent și instrucțiune gratis și franco.  
Insoțirea primește gratis elevi pentru învățarea altoitului și manipularea școlii de altoi. 8—12

Prima condiție de reușit este de a folosi material solid!!!  
Trimiteti băieți la cursul practic de altoi!

Replantați-vă viile cu altoi dela firmă română!

**ALTOI DE VIIE AMERICANĂ**

splendid dezvoltate, cu rădăcini, soiurile cele mai distinse, atît pentru struguri de masă (admirabil articiu de vânzare!), cît și soiuri de vin: rizling, mușcateler, etc. —

**să găsesc de vânzare în pepiniera de vițe de viie nobilă dela DOMENIUL ROMÂNESC DIN BOBALNA**

lîngă Orăștie, proprietatea dlui Dr. AUREL VLAD.

Pentru toamna de față și pentru primavară, are la îndemână jumătate de milion altoi, tot soiuri alese!

Deși peronospora a potopit în anul de față pe alocurea școli întregi de altoi, la Bobalna, fiind foarte bine grijite, nu le-a făcut nici o stricăciune, altoile sunt foarte frumoase și pline de viață!

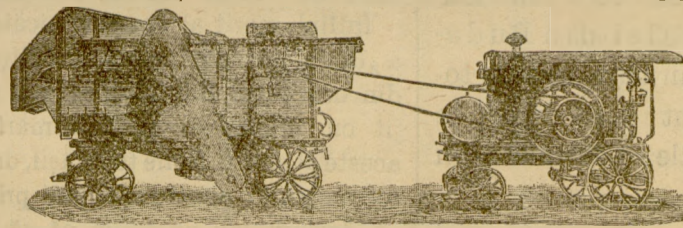
La cerere, să trimite **Catalogul** cu prețuri și îndrumări practice!

Adresați-Vă cu încredere deplină la:  
**„DOMENIUL DIN BOBILNA“**  
a dlui Dr. A. Vlad: Babelna, u. p. Szászváros.

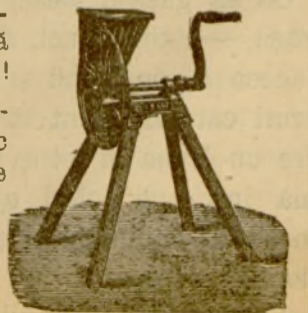
NB. Pentru vîterii din Ardeal e îndeosebi cel mai potrivit izvor de cumpărare vițe de viie, fiind vițele din pepinierele dela Bobalna crescute și deprinse cu clima deluroasă ardelenescă. La șes, strește, îi priește cu atît mai ușor. (34) 2—

### In atelierele de **EUGEN NICOLA** din **BLAJ** mașini alui **(Balázsfalva)**

să pregătesc cele mai bune pluguri și mașini economice. Să află în depozit totdeauna gata, cele mai renumite motoare de benzin, locomobile și garnituri pentru îmblătît cu motor. Motoare de benzin stabile, motoare pentru gaz sugativ. Mori de măcinat, — cu un cuvînt tot felul de mașini economice! — Să vînd cu prețuri moderate, și condițiuni de plată favorabile, în rate. Cea mai mare garanță!



— Pentru răspîndirea motoarelor mele, primesc și schimb mașinile de vapor! Cei-ce doresc a-și cumpăra ori-și-ce fel de mașini, să se adreseze cu încredere la firma



### Eugen Nicola, atelier de mașini în Blaj (Balázsfalva).

Deslușiri și informațiuni să dau gratis!  
Catalog franco și gratis! (913) 10—10 Spriginiți industria română!